

Rozsudek Nejvyššího soudu ve věci prokazování výše náhrady škody při přepravách podle CMR

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 23 Cdo 1628/2020¹

V uvedeném případě řešil Nejvyšší soud otázku, do jaké míry jsou relevantními podklady pro určení běžné tržní ceny zásilky dle č. 23 odst. 2 CMR kupní smlouva a na jejím základě vydaná faktura za zboží, jež bylo poškozeno při silniční přepravě z Německa do České republiky.

V tomto případě byla objednána přeprava zásilky z Německa do České republiky. Zásilka byla tvořena použitou pracovní plošinou s vlastním pohonem a vibračním příkopovým válcem Duomat R 66. Žalobce zakoupil pracovní plošinu jako použitou od třetí osoby za cenu 5.300 EUR. Následně objednal žalobce u žalované přepravu zásilky z Německa do České republiky. V průběhu přepravy došlo na zásilce ke škodě, která byla následně určena znaleckým posudkem v rozsahu 100.834 Kč na pracovní plošinu a 61.000 Kč na příkopovém válci. Pojišťovna žalované zaplatila žalobci částku 145.651 Kč a žalovaná zaplatila částku 16.183 Kč jako spoluúčast. Žalobce však tvrdil, že mu vznikla škoda v celkové výši 313.438,20 Kč (počítaje v to nejen škody na samotné zásilce, ale i náklady na diagnostiku poškození plošiny, vypracování znaleckého posudku atd.) a domáhal se z titulu náhrady škody doplatku v částce 151.604,20 Kč.

Soud prvního stupně, kterým byl Okresní soud ve Zlíně, žalobu zamítl² s tím, že částka uhrazená již žalovanou a její pojišťovnou odpovídá výši náhrady, kterou je žalovaná povinna zaplatit podle Úmluvy o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční dopravě (dále jen „CMR“)³. Uvedený soud připomenul, že se podle CMR hradí zásadně přímá škoda na zásilce a co se týče hodnoty pracovní plošiny, vyšel z ceny dojednané mezi Žalobcem a prodávajícím, tedy z částky 5.300 EUR.

Výrok rozsudku soudu prvního stupně stejně jako v něm obsažený právní názor potvrdil i odvolací soud⁴, kterým byl Krajský soud v Brně. Tento soud

uvedl mj., že byla-li cena za kusy zásilky v kupní smlouvě jasně vyjádřena, nelze mít za to, že by nevystihovala hodnotu předmětného zboží, nadto nelze očekávat, že by se v mezidobí mezi uzavřením kupní smlouvy a začátkem přepravy cena nějakým zásadním způsobem změnila. Argumentaci vznesenou v rámci odvolání žalobcem a spočívající v tom, že kupní cena položek zásilky byla výsledkem vyjednávacích schopností žalobce a slevy poskytnuté prodávajícím, a byla tudíž nižší, než by byla cena tržní, považoval odvolací soud za nedůvodnou a navíc vznesenou s ohledem na § 205a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“) opožděně.

Žalobce se následně rozhodl podat dovolání, v němž mj. namítal, že pracovní plošina byla použitým zbožím, jehož hodnotu nebylo možné dovodit z faktury, resp. kupní smlouvy, soud měl naopak vyjít z obecné hodnoty takového zboží. Obecná hodnota zboží byla dle názoru žalobce určena soudním znalcem ke dni poškození zboží, a to na částku 330.000 Kč. Dovolání opřel žalobce o argument, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, která v rozhodování Nejvyššího soudu dosud nebyla vyřešena (§ 237 OSŘ). Nejvyšší soud považoval z tohoto důvodu dovolání skutečně za přípustné, nicméně nikoli za důvodné. Dovolací soud připomenul, že při poškození zásilky dle čl. 25 CMR se hodnota náhrady určí podle čl. 23 odst. 1, 2 a 4 téže úmluvy. Způsoby určení hodnoty zásilky jsou pak v čl. 23 odst. 2 CMR stanoveny nikoli alternativně, ale hierarchicky, když se hodnota zásilky určuje (i) podle burzovní ceny, a (ii) není-li burzovní cena, podle běžné tržní ceny a (iii) není-li

¹ Dostupné zde: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/29257CD2D2FAB264C125879D001E2CF-A?openDocument&Highlight=0.

² Rozsudek ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. 28 C 130/2019.

³ Publikována pod č. 11/1975 Sb.

⁴ Rozsudek ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 20 Co 373/2019.

ani burzovní ani běžná tržní cena, podle obecné hodnoty zboží stejné povahy a jakosti. Jelikož v daném případě nešlo o zboží obchodované na burze, bylo dle názoru Nejvyššího soudu třeba vyjít z běžné tržní ceny zboží, přičemž pojem „běžné tržní ceny“ je třeba vykládat autonomně s ohledem na výklad zaujatý i v jiných členských státech CMR. Za tím účelem provedl Nejvyšší soud poměrně obsáhlou rešerši zahraniční judikatury a prezentoval detailně i její závěry⁵. Na základě zahraniční judikatury i domácí literatury pak Nejvyšší soud dospěl k závěru, že: **„Běžnou tržní cenou ve smyslu čl. 23 odst. 2 Úmluvy CMR je cena vzniklá v důsledku působení běžných tržních mechanismů. Dojde-li mezi dvěma subjekty k dohodě o určité kupní ceně, lze zásadně vycházet z toho, že taková cena je běžnou tržní cenou ve smyslu citovaného ustanovení. ... V projednávané věci žalobce usiloval o to, aby soudy hodnotu pracovní plošiny pro účely výpočtu vzniklé škody určily nezávisle na ceně vyplývající z kupní smlouvy uzavřené mezi žalobcem a prodávajícím H. B. Bylo proto na žalobci, aby tvrdil a prokázal, proč sjednaná kupní cena plošiny neodpovídala její běžné tržní ceně. Tuto svou povinnost však žalobce včas nesplnil, neboť svá tvrzení o důvodech pro nižší, než běžnou tržní cenu pracovní plošiny (tj. že šlo „paketovou cenu“ poskytnutou prodávajícím z důvodu nákupu většího množství zboží) uplatnil v rozporu se zásadou neúplné apelace (§ 205a a § 211a o. s. ř.) až v průběhu odvolacího řízení ...“**. Nejvyšší soud se tedy ztotožnil s názory soudů nižších instancí s tím, že jejich postupu není co vytknout a dovolání žalobce zamítnul.

Komentář k rozsudku:

Předkládaný rozsudek a závěry z něj plynoucí lze považovat s trochou nadsázky za vítězství zdravého rozumu nad přehnaným právním purismem. Ve sporu o náhradu škody vzniklé při přepravě, kdy přepravní smlouva podléhá (nejen) CMR, bývá mnohdy otázka určení výše hodnoty zásilky kamenem úrazu, když povětšinou nejde o zboží, jež by bylo ve smyslu čl. 23 odst. 2 CMR obchodováno na burze, a tudíž oprávněná osoba musí prokázat běžnou tržní cenu dané zásilky z dokumentů, jež má k dispozici, přičemž v úvahu připadá objednávka, kupní smlouva a faktura vystavená obchodním partnerem (prodávajícím). Mnohdy má oprávněná osoba k dispozici jen fakturu a e-mailovou komunikaci (případně s objednávkou vtělenou do e-mailu), jelikož kupní smlouva na koupi movité věci nemusí být obvykle písemná a u velkých

společností, byť při nákupech položek za desítky nebo stovky tisíc korun, nemusí být uzavření kupní smlouvy ve „standartní papírové podobě“ (tj. ujednání obsaženého v jednom dokumentu s podpisy na poslední straně) na každou takovouto položku ani časově či prakticky realizovatelné.

Cena obsažená v uvedených dokumentech může pak ovšem být výsledkem (spolu)působení několika faktorů, jako jsou např. obchodní vztahy mezi prodávajícím a kupujícím (zda si je obecně či v daném jednom případě kupující schopen dohodnout výhodnou cenu, např. s ohledem na rozsah jím odebraného zboží, tržní sílu prodávajícího či kupujícího, prestiž, která je spojena s dodáváním zboží určitému subjektu a z toho plynoucí reference apod.), rozsah plnění prodávajícího ať už jeho samotného (rychlost či upřednostnění uskutečnění takovéto dodávky, dodávka včetně náhradních či spotřebních dílů, záruka či poskytovaný servis, jeho rozsah, délka jeho poskytování či reakční doba) či osob jím obstaraných pro realizaci obchodního případu (pojištění zásilky či její speciální balení, splnění celních formalit ve vývozu atd.). Právě tyto faktory, jež mají na fakturovanou cenu vliv, jsou pak ve sporu o náhradu škody zdrojem celé řady argumentů, kdy je „pitvána“ takto předložená faktura s tím, že v ní obsažená cena neodráží běžnou tržní cenu zásilky. Nakolik je tato argumentace přínosná, může být otázná, jejím cílem bývá spíše než dobrání se výše hodnoty zásilky „na korunu“ snaha donutit druhou stranu ke smíru, jelikož alternativou je dlouhodobě vedený soudní spor.

Komentovaný Rozsudek tomuto stanoví určité meze, a to právě s ohledem na skutečnost, že pokud mezi sebou dvě strany uzavřely v tržním prostředí kupní smlouvu, pak není důvod se bez dalšího domnívat, že by jimi dojednaná cena nebyla běžnou tržní cenou. Nejvyšší soud ovšem v uvedeném Rozsudku nekonstituuje fikci, že běžná cena je vždy cena zachycená v kupní smlouvě či fakturách, ale spíše domněnku, že tato cena odpovídá tržní ceně, není-li prokázán opak. Ta strana sporu, která tvrdí, že cena zachycená ve smlouvě či fakturách neodpovídá běžné tržní ceně, musí potom tvrdit a prokázat, proč zde mezi sjednanou či fakturovanou cenou a běžnou tržní cenou existuje rozpor. Tuto svou povinnost tvrzení a povinnost důkazní musí rozporující strana pochopitelně splnit nejen v rámci řízení před soudem prvního stupně (srov. v komentovaném rozsudku rovněž zmíněný § 205a OSŘ), ale i před tzv. koncentrací řízení podle § 118b odst. 1 OSŘ, tj. do skončení přípravného nebo

⁵ Srov. body 22 až 28 odůvodnění komentovaného rozsudku.

prvního jednání ve věci, případně do konce soudem poskytnuté lhůty. Následně by měl soud dojít k závěru, jaká je běžná tržní cena zásilky, je-li možné takovýto závěr učinit z důkazů, jež strany sporu předložily, pokud se však takovéto určení hodnoty zásilky neobejde bez odborných znalostí, je třeba prokázat

běžnou tržní cenu s využitím znalce podle § 127 odst. 1 OSŘ.

JUDr. Jiří Lojda, LL.M. EUR., Ph.D., advokát

«

Rozsudek Vrchního zemského soudu Koblenz ke škodě na zásilce způsobené vniknutím osob do nákladního prostoru v průběhu přepravy

Oberlandesgericht Koblenz ze dne 4. 2. 2021, sp. zn. 6 U 728/20, Transportrecht 6/2021, s. 272

Vrchní zemský soud se v dále uvedeném rozhodnutí zabýval v poslední době poměrně častou otázkou vzniku škody na zásilce způsobenou vniknutím osob do nákladního prostoru dopravního prostředku v průběhu přepravy a zvažoval zavinění dopravce s ohledem na neodvratitelné a neodstranitelné okolnosti ve smyslu čl. 17 odst. 2 Úmluvy CMR.

Předmětný případ se týkal přepravy zboží z Německa do Velké Británie přes přístav Dunkerque. Během přepravy vnikli do nákladního prostoru migranti a náklad znečistili, v důsledku čehož bylo nutno zásilku z Velké Británie vrátit zpátky do Německa. Odesílatel vinil dopravce, že nevyužil při vědomí situace s migranty bezpečnějšího dopravního prostředku – skříňové nástavby, ale trasu absolvoval s plachtovým vozidlem. Současně odesílatel namítal, že dopravce zvolil trasu přes Dunkerque, která byla známá jako trasa častého napadání nákladních vozidel migranty. Dopravce se bránil tvrzením, že ze strany odesílatele nebylo určeno žádné specifické vozidlo, ani žádná specifická trasa přepravy, a tudíž bylo ponecháno plně na jeho vůli, jakou trasou a jakým vozidlem náklad do cíle přepraví.

Soud první instance žalobu zamítl, a naopak přiznal žalovanému dopravci nárok na úhradu nákladů zpětné přepravy ve výši 310 EUR.

Odvolací soud se však s názorem soudu první instance neztotožnil. Dospěl k závěru, že vznik škody během přepravy nepředstavoval pro dopravce tzv. neodvratitelnou okolnost, neboť při řádné péči a vědomí

častého pronikání migrantů do vozidel mohl použít jinou trasu přepravy nákladu i bezpečnější vozidlo z pohledu hygienického zabezpečení nákladu. Současně rozhodl, že dopravci nenáleží náklady zpětné přepravy zásilky z Velké Británie do Německa.

Odvolací soud konstatoval, že není povinností odesílatele zohledňovat okolnosti přepravy, zejména nebezpečí požadované trasy, či vhodnost speciálního dopravního prostředku, neboť takové povinnosti náleží do řádné péče dopravce o zásilku. Z uvedeného důvodu odvolací soud rozsudek soudu první instance změnil a přiznal odesílateli nárok na náhradu škody, nárok na zpětnou úhradu uhrazeného přepravného a zamítl protizalobu dopravce na úhradu nákladů zpětné přepravy.

Komentář k rozsudku:

Za škodu způsobenou neodvratitelnou či neodstranitelnou okolností ve smyslu čl. 17 odst. 2 Úmluvy CMR je třeba považovat takovou škodu, k níž by došlo i při vynaložení veškeré péče, kterou lze po pečlivém